

Pedagogická
fakulta
Faculty
of Education

Jihočeská univerzita
v Českých Budějovicích
University of South Bohemia
in České Budějovice

JIHOČESKÁ UNIVERZITA V ČESKÝCH BUDĚJOVICÍCH

PEDAGOGICKÁ FAKULTA

KATEDRA HUDEBNÍ VÝCHOVY

BAKALÁŘSKÁ PRÁCE

SBĚRATELÉ ČESKÝCH LIDOVÝCH PÍSNÍ VE DRUHÉ POLOVINĚ 20. STOLETÍ

Vypracoval: Patrik Ředina

Vedoucí práce: PhDr. Martin Horyna, Ph.D.

České Budějovice 2014

PROHLÁŠENÍ

Prohlašuji, že svoji bakalářskou práci na téma *Sběratelé českých lidových písní ve druhé polovině 20. století* jsem vypracoval samostatně pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu citované literatury.

Prohlašuji, že v souladu s § 47b zákona č. 111/1998 Sb. v platném znění souhlasím se zveřejněním své bakalářské práce, a to v nezkrácené podobě, fakultou elektronickou cestou ve veřejně přístupné části databáze STAG provozované Jihočeskou univerzitou v Českých Budějovicích na jejích internetových stránkách, a to se zachováním mého autorského práva k odevzdanému textu této kvalifikační práce. Souhlasím dále s tím, aby toutéž elektronickou cestou byly v souladu s uvedeným ustanovením zákona č. 111/1998 Sb. zveřejněny posudky školitele a oponentů práce i záznam o průběhu a výsledku obhajoby kvalifikační práce. Rovněž souhlasím s porovnáním textu mé kvalifikační práce s databází kvalifikačních prací Theses.cz provozovanou Národním registrem vysokoškolských kvalifikačních prací a systémem na odhalování plagiátů.

V Českých Budějovicích dne 20. 4. 2014

Podpis

PODĚKOVÁNÍ

Děkuji vedoucímu práce, PhDr. Martinu Horynovi, Ph.D., za cenné připomínky a rady při tvorbě mé bakalářské práce.

Za vynikající spolupráci děkuji také rodině Lippertových, především váženému pánovi Antonínu Lippertovi a jeho dceři Evě Březinové. Dále manželům Marii a Jířímu Vlkovým a panu Horkému.

ANOTACE

Tématem bakalářské práce bude činnost poslední generace sběratelů lidových písní na Prácheňsku a Českém Horácku v průběhu 2. poloviny 20. století a bude nastíněn charakter písní sesbíraných v těchto národopisných regionech.

ANNOTATION

The topic of my bachelor thesis is the activity of the last generation of the Czech folk songs collectors in Prácheň region and České Horácko region during the second half of the 20th century. I try to outline the same things and differences in the character of songs collected in various ethnographic regions.

OBSAH

1.	Antonín Lippert	8
1.1	ŽIVOTOPIS	8
1.2	HUDEBNÍ ŽIVOT	11
1.3	SBĚR LIDOVÝCH PÍSNÍ.....	18
1.3.1	První fáze sběru.....	18
1.3.2	Druhá fáze sběru	18
1.4	RUKOPISNÁ SBÍRKA ANTONÍNA LIPPERTA.....	20
1.5	STATISTIKY SBĚRU.....	21
2.	Josef Janda	28
2.1	ŽIVOTOPIS	28
2.2	HUDEBNÍ ŽIVOT	30
2.3	SBĚR LIDOVÝCH PÍSNÍ.....	31
2.3.1	První fáze sběru.....	32
2.3.2	Druhá fáze sběru	32
2.4	VYDANÉ SBĚRY JOSEFA JANDY	34
2.4.1	Prácheňský zpěvník.....	34
2.4.2	20 lidových písní z Prácheňska (dodatek k Prácheňskému zpěvníku)..	34
2.4.3	Prácheňský zpěvník (upravené vydání).....	35
2.5	STATISTIKY SBĚRU VYDANÉHO MATERIÁLU	36

SEZNAM OBRÁZKŮ

Obr. 1: Antonín Lippert s dudami	8
Obr. 2: Závodní kapela textilky v Nové Včelnici.	12
Obr. 3: Dudák Arnošt Kolář s muzikou, ve svojí chodské světnici ve Mlejнку.....	12
Obr. 4: Příklad dudácké notace Jana Peška z Holkovic	13
Obr. 5: Dudácká notace dle Arnošta Koláře	14
Obr. 6: Dudácká muzika založena Antonínem Lippertem. Fotografie z roku 1942.....	15
Obr. 7: Dudácká muzika z Černovic, fotografie ze zájezdu na Oravu v roce 1970.....	16
Obr. 8: Bývalí členové Černovické dudácké muziky, výchovný koncert, rok 1979	17
Obr. 9: Pršelo, tma bylo	21
Obr. 10: Hejdum, hejdum	22
Obr. 11: Dudy	22
Obr. 12: Když jsem byl v arestě.....	23
Obr. 13: Dyž sem byl v harestě.....	23
Obr. 14: Zdálo se mi, má Mařenko	24
Obr. 15: Čert aby vzal muzikanty	25
Obr. 16: Ta straněnská májka	26
Obr. 17: Onehdy navečer na chodníčku	26
Obr. 18: Na to rozloučení	27
Obr. 19: Josef Janda píšící noty	28
Obr. 20: Záznam v mladějovické kronice	29
Obr. 21: Dopis Josefa Jandy	34
Obr. 22: Kde, lásko, kdes byla	36
Obr. 23: To nejsou Humňana.....	37
Obr. 24: Ženci a žnečky.....	37
Obr. 25: Hej, co to u Betlema	38
Obr. 26: V protivínském zámku.....	38
Obr. 27: Nad Strakonici.....	39
Obr. 28: Pastucho, žeň svině na sucho	40
Obr. 29: Vlašťovička lítá	40
Obr. 30: : Pade, pade, pade rosička	41

ÚVOD

Hlavní náplní mé bakalářské práce je činnost sběratelů českých lidových písní v druhé polovině 20. století. Od dětství se věnuji folklóru a lidové písni a od svých čtrnácti let vedu dudáckou muziku, která navazuje na tradici dudáctví a kvalitních dudáckých muzik na Strakonicku. Materiál pocházející z terénních sběrů je pro mě důležitým bohatstvím a podkladem pro tvorbu repertoáru a zpracování aranží pro dudáckou muziku.

Zlom ve sběru lidových písní v Čechách můžeme datovat do první čtvrtiny 19. století, konkrétně se jedná o úředně nařízený guberniální sběr z roku 1819. Dalším obdobím sběrů je éra Františka Ladislava Čelakovského a významné sběratelské počiny K. J. Erbena z poloviny 19. století. Následuje období významných sběratelů Ludvíka Kuby, Čenka Holase, Karla Weise apod.

Ještě v druhé polovině 20. století se hrstce sběratelů podařilo zapsat velké množství dosud nezaznamenaných lidových písní. Bohužel se všem těmto terénním pracovníkům nedostalo náležité pozornosti. Mojí snahou bude přiblížit především činnost méně známých sběratelů, jejichž počiny však nejsou zdaleka bezvýznamné. V práci budou sběrateli zastoupeny dva národopisné regiony. České Horácko bude reprezentovat učitel, kapelník a sběratel lidových písní Antonín Lippert, Prácheňsko řídící učitel a sběratel lidových písní Josef Janda. Komplexně se pokusím shrnout jejich život a hudební působení. Hlavním cílem však bude analyzovat sběr a jeho hlavní rysy – období a místo sběru, informátory, charakter písní apod. To vše se budu snažit propojit se záležitostmi úzce souvisejícími.

1. ANTONÍN LIPPERT

* 20. 2. 1919 ve Vodné

† 15. 2. 2014 v Pelhřimově

Obr. 1: Antonín Lippert s dudami.

1.1 ŽIVOTOPIS

Antonín Lippert vyrůstal v chudší rodině na Vysočině. Otec, Antonín Lippert st., vyučený zámečnick, pocházel z Chlumčan, okr. Slaný. Do Kamenice nad Lipou přišel „vandrem“ a dostal zde místo ve cvočkárně. Po práci chodil na pivo do hospody ve Vodné. To bylo osudové, neboť se zde seznámil s Antonínovou matkou, Marií Bílou, která z hospody „U Bílých“ pocházela. V té době však pracovala v továrně na pletení rukavic a výrobu pleteného zboží.

Práce nebyla dobře placená, a tak se svým bratrem, zedníkem, a se svým nastávajícím odešla do Vídně. Tam se Antonín Lippert st. a Marie Bílá vzali. Ve Vídni se v roce 1908 narodila dcera Marie a o dva roky později syn Jindřich.

Když v roce 1914 odešel Antonín st. do války, Marie s dětmi se vrátila do Čech. Po válce se manželé do Vídně již nevrátili a postavili si domek v Zátíší (součást Vodné), kde se jim v roce 1919 narodil syn Antonín.

Antonín st. pracoval v panské elektrárně, ale nadbytek v rodině nikdy nevládl. Posílal veškerý plat dceře Marii do Čáslavi, kde studovala na učitelském ústavu. Nedostatek financí však nezkažil dětství pana Antonína. Rodina byla muzikantská, a tak když nebyl rozhlas ani televize, zpříjemňovali si večery zpěvem, vyhráváním a vyprávěním – drželi tzv. černou hodinku. Možná právě to ovlivnilo celý Antonínův život.

Otec hrál na housle, bratr na klarinet a sestra na klavír a varhany. Malý Antonín dostal také housle a učil se od otce hrát. Rád se v muzicírování přidával ke své rodině, ale byl vždy vyhnán. Zato u dědy, v hospodě „U Bílých“ jeho neumělé umění ocenili. Postavili si ho na stůl a nechávali si hrát známé hospodské odrhovačky.

Bratr Jindřich zemřel v osmnácti letech na zánět mozkových blan a osud sestry nebyl také šťastný. Začala vyučovat na jednotřídce v evangelické obci Horní Krupá u Havlíčkova Brodu. Do Brodu to měla několik kilometrů a v zimě ji vozil sedlák na sáních tažených koňmi. Mezi sedlákem a Marií vznikl vztah, ze vztahu dcera Maruška. Ovšem ke sňatku nedošlo a Marie přišla o zaměstnání - ze školy byla vyhozena. Školský referát ji poslal na Podkarpatskou Rus, kde několik let učila a také zde ve svých dvaceti šesti letech podlehla na otravu krve při druhém porodu. Její dcera Maruška byla dána do opatrovnictví babičce Marii roz. Bílé, která již žila sama s malým Antonínem, neboť její muž a Antonínův otec v roce 1930 zemřel. Patnáctiletý Antonín malou Marušku vychovával a staral se o ni.

Antonín Lippert po měšťanské škole odmaturoval na reálném gymnáziu v Jindřichově Hradci a za druhé světové války pracoval v textilní továrně v Nové Včelnici jako tkadlec. Práce bylo málo a získat učitelské povolání nebylo snadné. Po čase se Antonín v továrně vypracoval na vedoucího skladu příze.

Po válce složil doplňkovou maturitu na učitelském ústavě v Českých Budějovicích a od 1. září 1945 nastoupil na učitelské místo v Černovicích u Tábora. V této době Antonín poznává svou ženu, Helenu roz. Veselou. Pocházela z Lomu u Mostu a do Černovic přišla s otcem, který zde dostal místo výpravčího. Helena byla vyučená švadlena, vystřídala však několik povolání. Pracovala ve výchovném ústavu v Černovicích, v kojeneckém ústavu a po doplnění vzdělání v oblasti vychovatelství jako vychovatelka v družině v Pelhřimově. Z manželství pochází syn Petr Lippert a dcera Eva Březinová. Obě děti zdědily po otci lásku k hudbě. Eva, učitelka v mateřské škole, hraje na klavír a syn, gynekolog, ovládá klavír a kytaru.

Vedle zaměstnání ve školství si Antonín také přivydělával učitelstvím hudby. Děti učil dvakrát týdně v místnosti, kterou měl v bytě k tomuto účelu vyhrazenou. Jeho hudební žactvo čítalo kolem třiceti dětí.

Mezi lety 1952 a 1953 působil Antonín ve funkci okresního osvětového inspektora v Kamenici nad Lipou, poté se ale z vlastní vůle vrátil na své učitelské místo do Černovic.

Dcera Eva Březinová vypráví:

„Když sme bydleli v Černovicích, táta chodil hrát po posvíceníh, funusech, svatbách, máma ho neviděla, jenom prala bílý košile. Když sme ráno vstali, na stole byla krabice s výslužkou, to sme se měli.“¹

Rodina se v roce 1973 přestěhovala do Kamenice nad Lipou, kde Antonín vyučuje své obory – hudební výchovu, tělesnou výchovu a český jazyk. Také zde působí jako učitel na tříletém gymnáziu, rovněž vyučuje hudební výchovu. V roce 1981 odchází Antonín Lippert do penze. I přesto často supluje ve škole v Božejově, dokonce předměty jako je matematika a fyzika.

---

¹ Dle rozhovoru s Evou Březinovou, 1. února 2014.

1.2 HUDEBNÍ ŽIVOT

„To je tak, moje maminka měla takovej obchůdek na vsi a chodívali sme objednávat do Nový Včelnice k mlynáři chleba. Chodilo se pěšky, maminka mě chytla podpaží a celou cestu sme šli a zpívali. Maminka pocházela z hospody, kde sem jako malej chlapům na stole hrával odrhovačky. Maminka měla ale výběr, odrhovačky nezpívala. My sme zpívali takový ty zpěvníkový, národní písničky. Já sem ke všemu zpíval druhej hlas, dokonce i třetí sem dokázal tvořit zpaměti. Pamatuju dodneška, jak učitel šel od lavice k lavici a chtěl vědít, kdo to zpívá.“²

Antonínovo hudební nadání bylo nepopíratelné, proto začal chodit na hodiny houslí do Kamenice nad Lipou, k řediteli kůru a kapelníkovi Františku Vaníčkovvi. Antonín Lippert vzpomíná: *„Bylo nás tam deset, učitel předehrával a my opakovali. Chyby trestal Vaníček smyčcem přes prsty.“* Dalším Antonínovým hudebním pedagogem byl Jindřich Vacek. Vacek pracoval více na technice hry. Dbal na správné držení houslí i smyčce a zasvěcoval své žáky do základů teorie hudby.

Když k babičce do hospody přijeli kočovní komedianti, Antonín od nich koupil za 20 Kčs trubku. Byla špatná, ucházela, ale podnítila v Antonínovi další zájem o hudbu. Od jindřichohradeckých vojáků dostal několik prvních hodin, jinak se učil sám.

Hudební život Antonína Lipperta byl velmi rozmanitý. Přes působení ve školní gymnaziální dechové kapele postoupil k tanečnímu orchestru a komornímu orchestru. V sedmnácti letech začal hrát na křídlovku v Kamenické požárnické hudbě, kterou řídil kapelník Dokoupil. Po něm převzal požárnickou kapelu Václav Lendr a Antonín se přeškolil na lesní roh.

V té době se devatenáctiletý Antonín stává spoluzakladatelem Těmické kapely. Chodí ovšem hrát po zábavách bez oprávnění, proto žádá o kapelnickou živnost, kterou ONV v Kamenici nad Lipou vystavil. V Těmické kapele Antonín působí až do konce 2. světové války. Paralelně hrál i v závodní kapele textilky v Nové Včelnici, kde v té době pracoval.

---

² Dle nahrávky rozhovoru s Antonínem Lippertem, 2. června 2013.

Obr. 2: Závodní kapela textilky v Nové Včelnici. Antonín Lippert v poslední řadě, první zprava.

Další kapitolou muzikantského života Antonína Lipperta se stává hra na dudy. Dudácké hře ho učí farář Arnošt Kolář (1879 – 1962) z Mlejнку u Nové Včelnice.

Obr. 3: Dudák Arnošt Kolář s muzikou, ve svojí chodské světnici ve Mlejнку.

Antonín Lippert vypráví: „Kolář měl zařízenou světnici v chodském stylu, kde se nepravidelně scházelo několik muzikantů, kteří tvořili dudáckou muziku. Bylo tam vždy dost jídla, kterého za války moc nebylo a to muzikanty přitahovalo. Farář totiž vystoupil z církve, oženil se a jeho paní hostila. Já sem se tam chodil učit hrát. Kolář mě

ve hře nepustil dál, dokud se mi na pišťale nepodařilo uzavřít všechny otvory a udržet stálý tlak. Když sem se na dudy naučil, farář mi jedny svoje prastaré dudy za 700 korun prodal. Maminka hubovala, že je to moc peněz.“³

Tyto dudy vlastní rodina pana Lipperta dodnes. Jsou to dudy ještě původního, „vysokého“ ladění (E-dur). Kovový korpus těchto dud, který je připevněn na předničkovém rohovém rezonátoru, je vysoce zdobený. Vytepán je zde nápis Vuk Šteffek, výrobce dud, Újezd na Chodsku a vše opatřeno číslem dvacet jedna. Jedná se tedy o 21. dudy mladšího z výrobců ze známého chodského rodu dudářů Wolfganga Šteffka (1879 – 1966).

Jeho otec, přezdívaný „strýček Bolfik“ (1841-1923), původně hodinář a řezbář se stal jedním z nejuznávanějších dudářů na Chodsku.

Vyráběl dmýchací dudy v Es i staré typy „k foukání hubou“.⁴

„Vyráběl-li (strýček Bolfik) před válkou nástroj za 28-30 korun i se zasláním, tu za války, kdy byl nedostatek materiálu, kdy musel rohy, kůže, mosazný plech a ozdoby draze platit a kdo ví jakými oklikami obstarávat, téměř s ostychem se omlouvá, je-li nucen požadovat za dudy 40-45 korun.“⁵

Zvláštní kapitolou hry na dudy je dudácká notace. Dudáci byli nejčastěji lidoví muzikanti bez hudebního vzdělání. Často tedy vytvářeli vlastní způsob záznamu melodie, a proto se objevovaly různé druhy zápisu dudácké hry.

Obr. 4: Příklad dudácké notace Jana Peška z Holkovic.⁶

³ Die nahrávky rozhovoru s Antonínem Lippertem, 2. června 2013.

⁴ MARKL, Jaroslav. *Česká dudácká hudba: partitury Ludvíka Kuby*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962, s. 41. Edice lidové umělecké tvořivosti.

⁵ RUTTE, Ladislav. *Český lid: Bolfik Šteffek, výrobce chodských dud v Újezdě u Domažlic*. Čeněk Zíbrt. Praha: Nakladatelství Jan Svátek, 1924, roč. 24. Dostupné z: <http://www.nulk.cz/ek-obsah/ceskylid/html/knihy/ceskylid24/index.htm>

⁶ REŽNÝ, Josef. *Po stopách dudáků na Prácheňsku*. 1. vyd. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2004, s. 137. ISBN 80-239-3276-4.

Také u svého učitele Arnošta Koláře se Antonín Lippert setkává se specifickou notací. Kolář napsal do dvou řádků notového papíru „školu hry“ která znázorňuje jeho způsob notace. Ta odpovídá notaci transponujících nástrojů (např.: klarinet in Es) a je posunuta o oktávu výše, než zní (podobně jako notace kontrabasů).

Obr. 5: Dudácká notace dle Arnošta Koláře

Protože dudy jsou schopny hrát pouze v jedné tónině (+ omezeně v tónině subdominantní), byla by to jistě výhoda, kdyby se notace ustálila podobně jako je tomu u transponujících nástrojů. Tak by dudák na různé dudy, laděné v různých tóninách, mohl hrát vždy z not in C, v případě subdominanty in F.

Jednoduše řečeno, zápis by byl vždy in C (F), ale dle ladění dud by za používání stejných hmatů zněla jiná příslušná tónina. Profesionálnímu hudebníkovi může se zdát bezvýznamné rozebírat obtížnost hry v různých tóninách, obzvláště když dudáci mohou hrát bez omezení pouze v jediné tónině. Právě tento fakt ale způsobuje, že naprostá většina dudáků se orientuje pouze v tónině Es dur a mají-li zahrát na dudy laděné např. in G, neumí notový zápis přečíst a převést ho do hmatů. Tyto komplikace by jednotnou notací in C odpadly.

V roce 1981 vydalo Antonínu Lippertovi Okresní kulturní středisko v Pelhřimově Lidové písně z Kamenicka. Je to soubor deseti písní z vlastního sběru, sběru Čenka Holase a řídícího Jíry, které Antonín Lippert upravil pro dudáckou muziku. Zvláštní je však podoba dudáckých partů. Všechny jsou zapsány v Es dur, polovina z nich, ale o oktávu výše. Už asi nezjistíme, co Antonína Lipperta vedlo k dvojímu typu zápisů. Na jednom z našich setkání mi ale prozradil, že mu Josef Režný za tento počín vyčínil.

Antonín Lippert s dudami od Arnošta Koláře zakládá dudáckou muziku. Sám zastává úlohu dudáka a zpěváka. Druhým dudákem byl akademický malíř z Radouň J. Kopriva, Es klarinet pískal Fr. Šmíd, B klarinet Fr. Polák a na housle hrál L. Hron. Zpěvačka této muziky byla Vlasta Nováková, příbuzná skladatele Vítězslava Nováka.

S touto kapelou se jezdilo vystupovat především do škol, kde se konaly výchovné koncerty. Kroje byly zapůjčeny v půjčovně kostýmů v Jindřichově Hradci.

Obr. 6: Dudácká muzika založena Antonínem Lippertem. Fotografie z roku 1942. Antonín Lippert stojí po boku Vlasty Novákové.

V 50. letech obnovuje Antonín dudáckou muziku v Černovicích. Členové byli: Václav Bašta - klarinet, Oldřich Brom - klarinet, Jaromír Vodička - housle, Antonín Lippert - dudy a na kontrabas hrál Antonínův syn Petr.

Muzika si pořídila kozácké kroje (tj. z oblasti Táborska), ve kterých absolvovala nesčíslně vystoupení. S muzikou jezdil vystupovat i vlastní taneční ansámbl, čítající 4 páry. Za všechny úspěchy mohou jmenovat vítězství na přehlídce v Ostravě, natáčení do plzeňského rozhlasu s redaktorem a folkloristou Zdeňkem Bláhou, do budějovického rozhlasu s redaktorem Lubomírem Soukupem. S Josefem Jírou, ředitelem ONV v Kamenici na Lipou, vytvořili pásmo „O životě venkovského lidu v dřívějších dobách.“

Obr. 7: Dudácká muzika z Černovic, fotografie ze zájezdu na Oravu v roce 1970.

Na účinkování Černovické dudácké muziky v rozhlase reaguje dopisem i Antonínův učitel na dudy, farář Arnošt Kolář:

21. 2. 1956

Mlýnek

„Gratuluji k Vaší čtvrtěční relaci. Líbila se mi. Škoda, že z našeho kraje neozvou se častěji! Dudy Vám dobře znějí. Máte jiné, či ty původní. Velmi pěkné je od Vás, že zachováváte původní dudácký typ – a neděláte z toho „šraml“, jak často slyším odjinud. S přátelským pozdravem A. Kolář“⁷

Ještě v letech 1979-1980 udělali penzisti z bývalé Černovické dudácké muziky řadu výchovných koncertů v okresech Jihlava, Havlíčkův Brod, Žďár nad Sázavou, Kutná Hora, Jindřichův Hradec. Hráli v obsazení malé selské muziky: Antonín Lippert – dudy, Václav Bašta - klarinet, Jaromír Vodička – housle.

---

⁷ Dopis od Arnošta Koláře, zasláný Antonínu Lippertovi dne 21. února 1956.

Obr. 8: Bývalí členové Černovické dudácké muziky, výchovný koncert, rok 1979.

Mimo Antonínovo folkloristickou činnost nemohu opomenout činnost v pěveckém sboru Lípa v Kamenici nad Lipou, který osm let řídil. Poté převzal dechový orchestr, který vedl až do roku 1990. Také v Kamenici nad Lipou založil smyčcové kvarteto (J. Vodička, J. Sosna, Dr. Čejna, A. Lippert), které úmrtím Dr. Čejny ukončilo činnost.

Zabýval se také kompozicí vlastních skladeb, které Státní nakladatelství odmítlo vydat. To se podařilo až ve spolupráci s rakouskou firmou Wachau, která Antonínovi Lippertovi vydala: Černovickou polku, Pod kamenickou lípou, Sklářskou polku, valčík Pro Evu, Ztracená cesta a smuteční pochody *Lacrimae rerum*, *In memoriam*. Z další publikační činnosti mohu jmenovat Lidové písně z Kamenicka, upravené pro trojhlasý sbor, Lidové písně z Kamenicka (sběr Čeňka Holase, řídícího Jíry a Antonína Lipperta) a Jihočeské lendlery – valčíkové mezihry.

1.3 SBĚR LIDOVÝCH PÍSNÍ

1.3.1 První fáze sběru

Když Antonín vykonával funkci inspektora, navštívil ho folklorista, dirigent a skladatel Albert Pek. Široké veřejnosti je znám díky své roli dudáka v pohádce „Byl jednou jeden král“. Albert Pek podnítl v Antonínovi zájem o sběr lidových písní. Antonín měl k funkci inspektora k dispozici automobil. Společně projeli několik vesnic na Vysočině (Vlčeves, Hojovice, Dobešov a další) a zapisovali písňový folklór Českého Horácka.

Albert Pek zaznamenával nápěvy a Antonín Lippert texty písní. Společně zapsali přes 100 písní, které si u sebe ponechal Albert Pek. Přislíbil, že materiál přepíše a pošle Antonínovi – nestalo se tak. Pan Lippert se k materiálům pocházejících z tohoto sběru, prováděném v roce 1952, již nikdy nedostal. Jeho vlastní sbírka je tedy ochuzena o řadu písní, které tehdy nasbírali. Byly to především písně svatební, žertovné, obřadní a ostatní krajové. O písně náboženské nejevil Albert Pek zájem, tudíž je nesbírali.

„Velmi cenná je rukopisná pozůstalost hudebního skladatele a sběratele lidových písní Alberta Peka ve Státním okresním archivu v Berouně. Sledovaného regionu se týkají jeho terénní sběry z Táborska, Milevska, Písecka, Protivínska, Strakonicka, Šumavy, Prachaticka, Českobudějovicka, Bechyňska, Pelhřimovska, Pacovska a Kamenicka, celkem 1150 písní z jižních Čech z let 1941 – 1953.“⁸

K této citaci bohužel musím doplnit, že sběratelská činnost z oblasti Kamenicka, Pacovska a Pelhřimovska není zásluhou jen Alberta Peka, nýbrž i Antonína Lipperta, jehož podíl si ovšem Albert Pek přivlastnil a Lippertovy zásluhy na těchto společných sběrech nepřiznal.

1.3.2 Druhá fáze sběru

V 50. letech, kdy Černovická dudácká muzika natáčí v Rozhlasu v Českých Budějovicích, se Antonín setkává s akademickou sochařkou, etnografkou a dlouholetou uměleckou vedoucí českobudějovického souboru Úsvit, Zorou Soukupovou. Ta Antonínovi vysvětluje zásadní rozdíly mezi kramářskou a lidovou písní. Tyto dva hudební projevy je potřeba od sebe odlišit. Kramářská píseň je totiž písní umělou,

---

⁸ THOŘOVÁ, Věra a Zdeněk VEJVODA. *V Prachaticích za bránou: Lidové písně z okolí Prachatic a šumavského Podlesí v zápisech sběratelů 19. a 20. století*. Praha - Volary: Nakladatelství Stehlík, 2013, s. 36. ISBN 978-80-86913-13-1.

vznikala k obživě a byla lidu prodávána trhovými zpěváky nebo písňovými kramáři po vesnicích. Kramáři doprovázeli svoje písně např. na harmoniku, citeru a pomocí tabulek s obrázky znázorňovali děj.

„Zatímco písničkářova žena zpravidla prodávala obecnstvu sešítky textů, její muž je předzpěvoval a rákoskou přitom ukazoval jednotlivé výjevy namalované barvami na rozvinutém voskovém plátně. Venkované váhavě přistupovali s penízkem v ruce a odnášeli si písničky domů, kde si je zpravidla sešivali do konvolutů – špalíčků záhy ohmataných.“⁹

Kramářské písně tedy často lidověly a hrozilo nebezpečí záměny za písně lidové. A v tom spočívalo varování Zory Soukupové, která poskytla Antonínu Lippertovi několik rad jak tyto hudební projevy odlišit.

Tito kramáři, jimž v minulém století nešlo při skládání písní o uměleckou hodnotu písně, ovlivňovali silně a nepříznivě známými čtyřstránkovými tisky vkus venkovských lidových zpěváků. Vycházeli sice často z lidové písně, ale neopovědně a násilně ji měnili, rozvlékali, sentimentalizovali. Podle nich pak začali tvořit i ve své poslední fázi někteří lidoví zpěváci.¹⁰

---

⁹ REŽNÝ, Josef. *Písně a řeči vážné - nevážné - darebné: (kapitoly ze života lidu prácheňského)*. 1. vyd. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2008, s. 123. ISBN 978-80-904285-0-8.

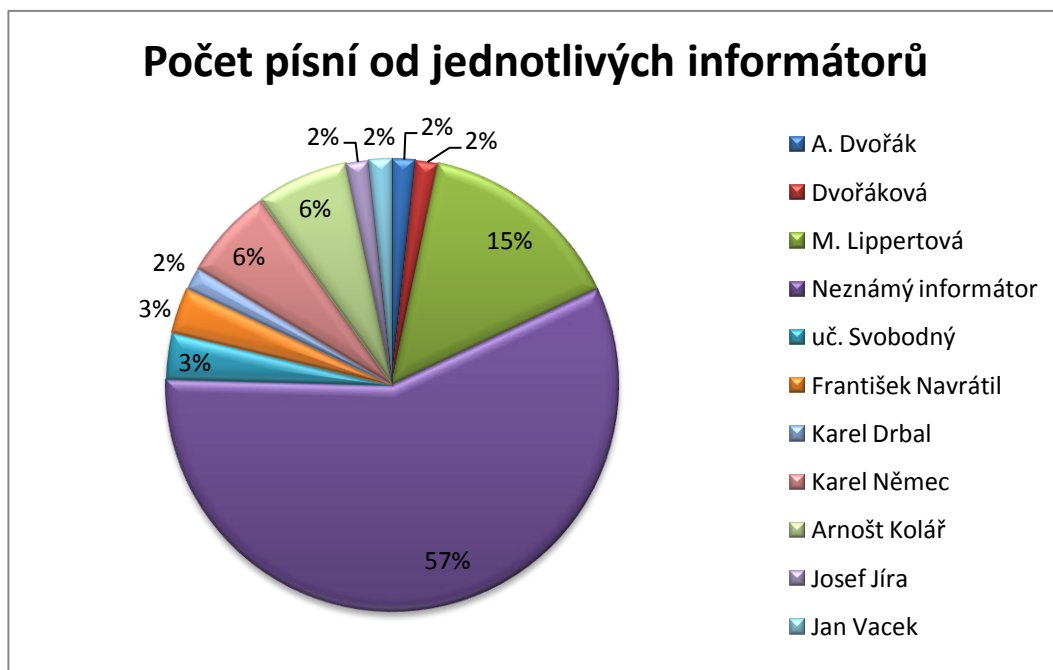
¹⁰ JANDA, Josef. *Prácheňský zpěvník: Lidové písně z okolí Paračova na Strakonicku a z okolí Písku*. Písek - Strakonice: ONV v Písku a ONV ve Strakonících, 1970, s. 3.

1.4 RUKOPISNÁ SBÍRKA ANTONÍNA LIPPERTA

Obsah:

1. Na svalení boudu mám	30. Děkuju Vám
2. Zdálo se mi	31. Kudlička je za krejcárek
3. Pršela, tma bylo	32. Za vodou
4. Anduličko, dítě moje	33. Panímámo zlatá
5. Neseme, neseme májíček	34. Naše stará panímáma
6. Andulka, hodná je	35. Dej vám Pánbu dobrej večír
7. Na to rozloučení	36. Pod našima okny
8. Ta straněnská májka	37. Pod našima oknama
9. Pane šenkýři	38. Na tom našem nátoničku
10. Vrána divoká	39. Pod tím naším oknem
11. Nad dvorem je cestička	40. Když sem já byl mladý zajíc
12. Hop Káčo, mazej boty	41. Ten červenej Turek
13. Jen ty si mě všimni	42. Vždycky jsem si myslil
14. Nepojedu na robotu	43. Vokolo mlejna
15. Kořalička, teta moje	44. Mám střevičky na špalíčky
16. Jel sedlák orati (var. z Černovic)	45. Za Častrovem louka
17. Jel sedlák orati (var. z Vodné)	46. Já mám prstýnek
18. Onehdy navečer	47. Mám já zahrádečku
19. Počátectí soukeníci	48. Pode mlejnem
20. Když jsem šel z tý Valchy	49. Já mám pole
21. Když jsem šel cestičkou lesem	50. Když sem jel do Prahy
22. Má panenka, jak se máš?	51. Není, tu není
23. Těš se má milá těš	52. Já tu nebudu
24. Dyž sem byl v harestě (var. z Vodné)	53. Nasil jsem koukole
25. Když sem byl v arestě (var. z Častrova)	54. Hejdum, hejdum
26. Ten těmický farář	55. Minářský řemeslo
27. Nad Rosičkou	56. Dudy
28. Pod vršečkem	57. Všichni svatí tancovali
29. Za čtyrák	58. Čert aby vzal muzikanty
	59. Voda od Tábora
	60. Do Stříteže

1.5 STATISTIKY SBĚRU

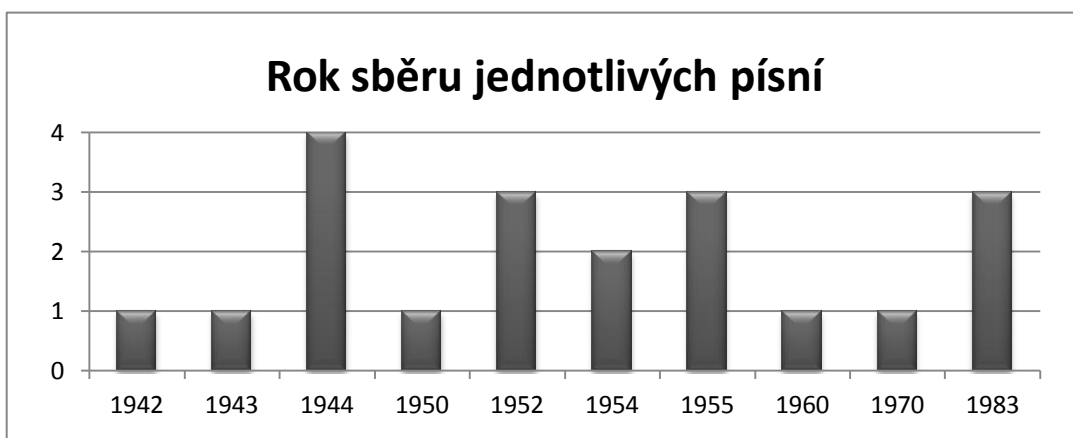
U některých záznamů není bohužel uveden informátor. Těchto písní je 35 z 60 a tvoří tak 57% celkové rukopisné sbírky. Nejvíce písní pak Antonín Lippert získal od svojí matky Marie Lippertové (15%), následně stejný počet (6%) od Karla Němce z Vodné a Arnošta Koláře ze Mlejníka.

Sebral A. Lippert Lidová z Vodné

Pršelo, tma bylo

Obr. 9: Pršelo, tma bylo.

Zpívala maminka Marie Lippertová v roce 1942. Zajímavý je začátek závěti „nešel až byl den bílý, hvězdičky už svítily“ jehož nápěv je shodný s předvětím písně Kalamajka, mik, mik, mik.

Pouze u 20 písní z 60 je uveden rok pořízení zápisu. První píseň Antonín Lippert zaznamenal v roce 1942 – Píseň „Pršelo, tma bylo“, informátor – Marie Lippertová, sběratelova matka. Nejvíce písní (4) bylo zaznamenáno v roce 1944, z toho dvě od Marie Lippertové a dvě od Arnošta Koláře. Poslední tři písně byly zaznamenány ještě v roce 1983, informátor – Karel Němec z Vodné.

Sebral A. Lippert Lidová ze Mlejníka

Hejdum, hejdum

Hej - dum, hej - dum, hej - dum dá, však nás Pán - bu ne - zan - dá.

Zan - dá - li nás do blá - ta on nás za - se vy - drá - pá.

Obr. 10: Hejdum, hejdum.

Žertovná píseň, zpíval a na dudy hrál Arnošt Kolář, v roce 1944.

Sebral A. Lippert Lidová ze Mlejníka

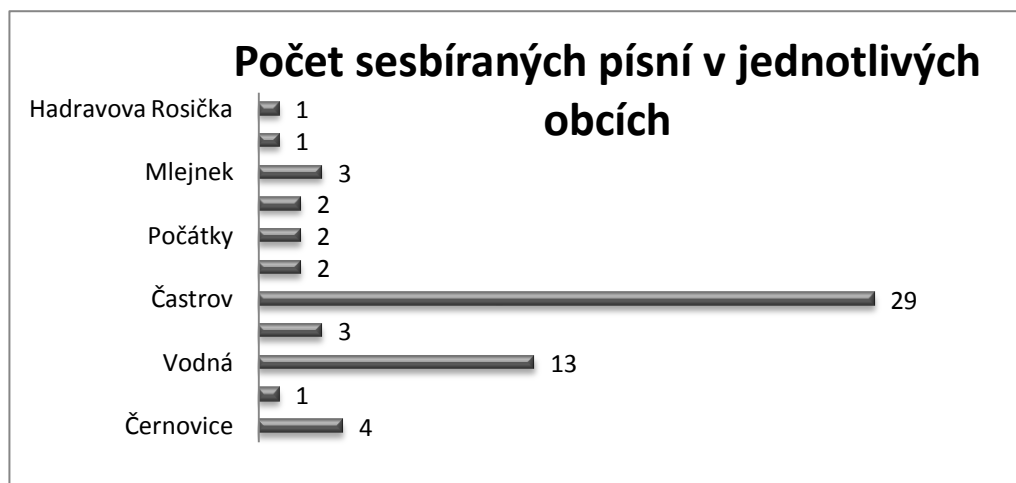
Dudy

Kdo vy - na - šel prv - ní du - dy a šel na ně k tan - ci hrát,

to - ho vě - ru, to - ho vě - ru, měl sám Pán - bu tu - ze rád tu - ze rád.

Obr. 11: Dudy.

Zpíval a na dudy hrál Arnošt Kolář, v roce 1944.

Nejvíce písní (29) z Lippertovy rukopisné sbírky pochází z Častrova. Bohužel u těchto písní nejsou uvedeni informátoři. Následuje Vodná (13), sběratelova rodná obec. Pro srovnání níže uvádím dvě varianty téže písně.

Sebral A. Lippert Lidová z Častrova

Když jsem byl v arestě

Když sem byl va-res-tě, v tom tre-vír-ským měs-tě.
 7
 nic mi tam ne-by-lo, dyž za mnou cho-dí-lo mo-dro-o-ké děv-če.

Obr. 12: Když jsem byl v arestě.

Podoba zpívaná v Častrově. Oproti variantě z Vodné zde můžeme najít tečkovaný rytmus.

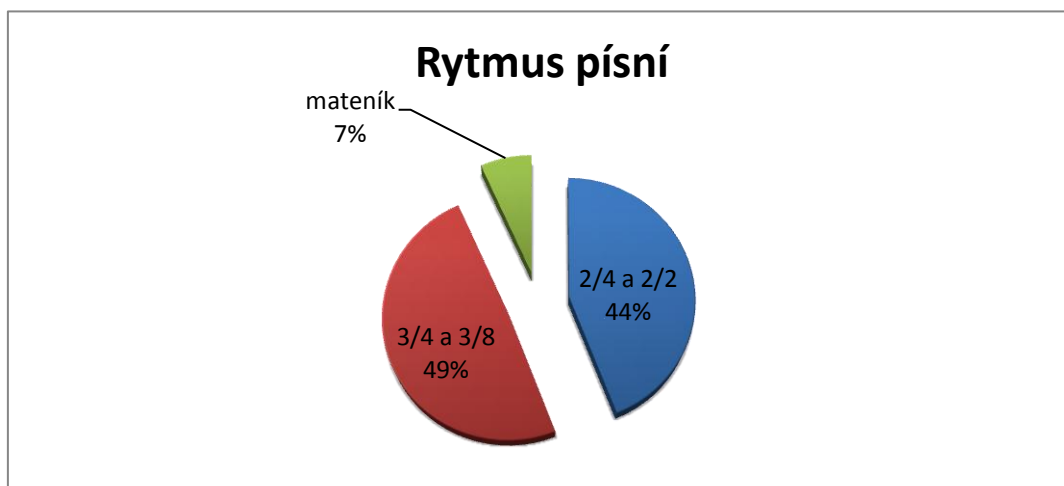
Sebral A. Lippert Lidová z Vodné

Dyž sem byl v harestě

Dyž sem byl v ha-res-tě, v tom tře-bin-ským měs-tě.
 9
 Mlod-ro-o-ké děv-če to by-la má mi-lá.
 nic mi tam ne-by-lo, dyž za mnou cho-dí-lo mo-dro-o-ké děv-če.
 Ta za mě pro-si-la, do o-čf svě-či-la, u sa-mý-ho prá-va.

Obr. 13: Dyž sem byl v harestě.

Varianta písně z Vodné. Jsou zapsány 2 sloky. Zajímavý je zde výskyt protetické hlásky „H“, která je typická spíše pro Chodsko. Čtvrtý a osmý takt je vložený pro pravidelnou periodu.

V celkovém počtu 60 písní mírně převažují třídobé (sousedské), mají 49% podíl. Písně dvoudobé, většinou polky, jsou obsaženy 44 %. Poměrně hojně jsou zastoupeny i písně s proměnlivým taktem, tzv. mateníky. Ve sbírce jsou 4 a zastupují tak 7% celku. Mateníky však nevykazují žádné známky pravidelnosti a neodpovídají žádnému z typizovaných mateníků (zelený kúsek, furiant, medvěd apod.).

Zdálo se mi, má Mařenko

Sebral A. Lippert Lidová ze Včelničky

5
9
13

Zdá - lo se mi má Ma - řen - ko, vše - ra ve - čir o to - bě.
 Ze jsme spo - lu tan - co - va - li v tej na - ší hos - po - dě.
 Ta na - še hos - po - da, je pěk - ně dláž - dě - ná,
 Zla - tej - ma cih - la - ma, stří - br - ným ka - me - ním,
 Za te - bou na - cho - díl a blá - ta náš - la - pal,
 dláž - di - la jí má pa - nen - ka zla - tej - ma cih - la - ma.
 co já jsem se má pa - nen - ko za te - bou na - cho - díl.
 pře - ce jsem tě má pa - nen - ko za že - nu ne - dos - tal.

Obr. 14: Zdálo se mi, má Mařenko.

Příklad mateníku. Netypické je také uspořádání písně. Pomyslný refrén, začínající „ta naše hospoda“ má tři sloky, kdežto začátek písně, který by měl být obyčejně slokou, má jen jednu variantu.

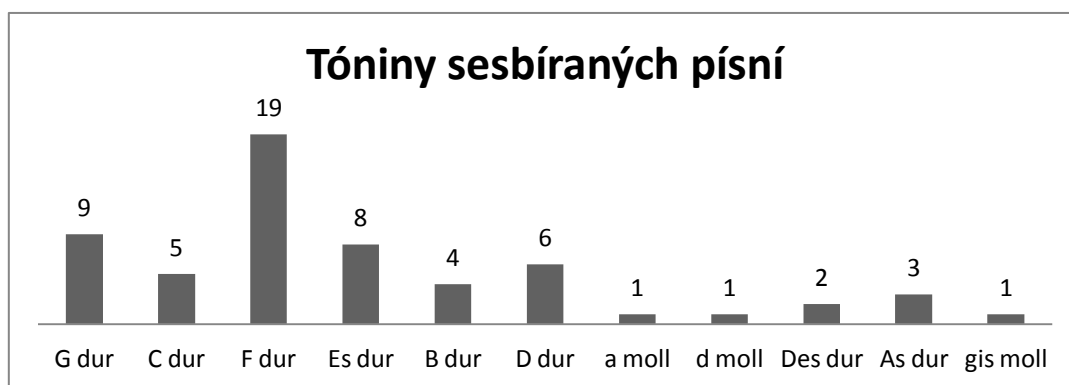
Čert aby vzal muzikanty

Sebral A. Lippert Lidová z Vodné

Čert a-by vzal mu-zi-kan - ty, s tě-mi je-jich iš - tr-men - ty.
 9 K rá - nu pěk - ně hra - jí, ve - se - le zpí - va - jí,
 11 ke - rak já mám do-mů ii - ti, dnes ne-bu-du za-se spá - ti.

Obr. 15: Čert aby vzal muzikanty.

Tento mateník zpíval Karel Němec z Vodné a je patrné, že celou melodii posunul o tercii níže. Dovolil jsem si tedy doplnit vrchní hlas, který je nositelem melodie. Opět se zde setkáváme s vloženými takty, obdobně jako na obr.12 (Dyž sem byl v harestě). Informátorem obou písní je Karel Němec z Vodné a je tedy zřejmé, že vkládání taktů bylo jeho typickým rysem při interpretaci lidové písně. Nejspíše jde o vliv „panských“ plechových hudeb, jak byla často označována dechovka, která v této době přebírala pomyslnou štafetu provozování lidové hudby od původních tradičních hudebních sestav (dudácká, cimbálová muzika apod.).

Graf znázorňuje četnost záznamů v určitých tóninách. Nedá se však říci, že dané tóniny jsou autentické. Napovídá tomu fakt silně převažující tóniny F dur nad všemi ostatními. Dá se to vysvětlit snadností zápisu v této tónině. Statistiku dostupného notového materiálu tedy uvádím spíše pro zajímavost, nikoli jako hodnověrný dokument popisující autentickou tóninu hudebních projevů informátorů.

Písňe zaznamenané od Arnošta Koláře, který je interpretoval s dudami jsou ovšem všechny v Es dur. Tady by původnost tónin souhlasila. Také píseň „Ta straněnská májka“ je zajímavá svým zápisem. Pozoruhodný je výskyt i několika písni mollových, v celkovém počtu tři z šedesáti.

Sebral A. Lippert Lidová ze Stranné

Ta straněnská májka

Ta stra - něn - ská máj - ka ze - le - ná se
 5 a na ní šá - te - ček, čer - ve - ná se.
 9 U - vá - za - la ho tam mo - je mi - lá,
 13 a - by se mlá - den - cům za - lí - bi - la.

Obr. 16: Ta straněnská májka.

Záznam této písňe zůstává pro mne z hlediska tóniny nerozlousknutým oříškem. Je proveden v gis moll s pěti křížky. Kdyby tato píseň nebyla zaznamenaná v autentické tónině, předpokládám, že by sběratel volil blízké tóniny – g moll s dvěma béčky, nebo a moll dokonce bez žádného předznamenání.

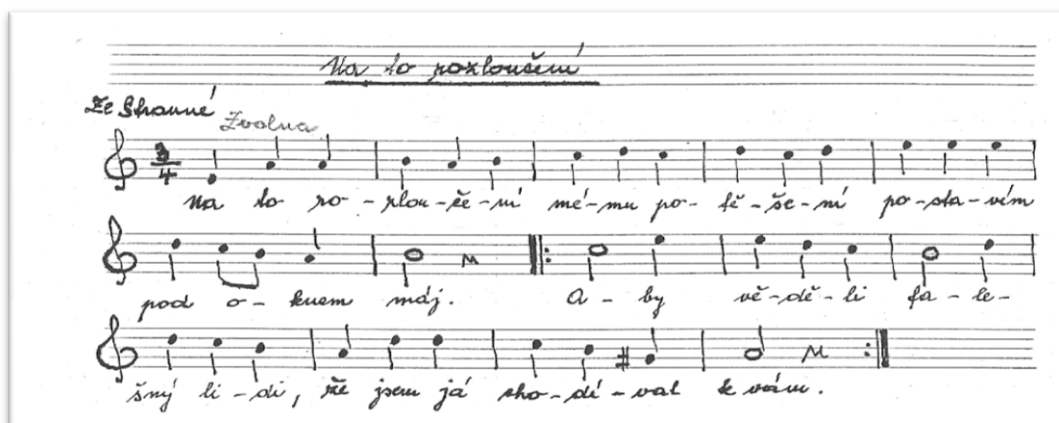
Sebral A. Lippert Lidová z Kamenice nad Lipou

Onehdy navečer na chodníčku

O - neh-dy na - ve-čer na chod-nič - ku, pro - sil jsem svou mi - lou o hu - bi - čku.
 9 Dát mi ji nech-tě - la, hla - vič - kou vr - tě - la a všech - no svá - dě - la na ma - tič - ku.
 17 I - nu ach. i - nu ach. na ma - tič - ku.

Obr. 17: Onehdy navečer na chodníčku.

Jediná píseň Lippertovy rukopisné sbírky modulující do jiné tóniny. Pomocí mimotonální dominanty dochází k vybočení do tóniny dominantní. Píseň byla sebrána v Kamenici nad Lipou a nezvyklá melodie by mohla být výsledkem působení městské hudby na hudbu lidovou.

Obr. 18: Na to rozloučení.

Rukopis Antonína Lipperta. Varianta známé lidové písně z Chodska, ovšem v mollové tónině. Z hlediska formy je tato píseň se svojí známější podobou totožná, v chodské variantě je ale zvykem doplňovat volný takt na konci předvětí i závětí pro pravidelnou periodu písně. Text obou písní je také téměř stejný. Liší se tedy pouze nápěvem. Písní „Na to rozloučení“ bych rád uzavřel kapitolu věnovanou Antonínu Lippertovi. Tohoto pozoruhodného pána jsem poznal v jeho devadesáti čtyřech letech na lidových slavnostech v Pacově, kde jsem účinkoval s dudáckou muzikou, kterou vedu od svých 14 let. Pan Lippert měl ohromnou radost, že se folklóru věnují mladí lidé a daroval mi svoji rukopisnou sbírku. Tak začala naše spolupráce a od té doby jsem pana Antonína Lipperta navštěvoval a sbíral podklady pro vznik jedné kapitoly mé bakalářské práce.

Byl jsem ohromen nejen hudebním odkazem, ale i moudrostí a vitalitou tohoto starého pána. Vždyť ve svých devadesáti čtyřech letech dokázal obsluhovat počítač včetně internetu. Při mé poslední návštěvě 1. 2. 2014, jsem zjistil, že se zdravotní stav pana Antonína v posledních týdnech zhoršil. Přesto pookřál a dokázal mi sdělit poslední cenné informace.

Zemřel o čtrnáct dní později 15. 2. 2014, pět dní před svými nedožitými devadesátými pátými narozeninami.

2. JOSEF JANDA

* 14. 5. 1892 v Mladějovicích

† 28. 4. 1980 v Písku

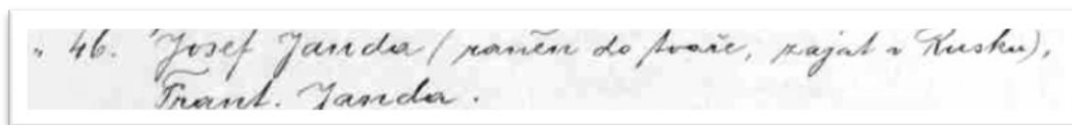
Obr. 19: Josef Janda píšící noty.

2.1 ŽIVOTOPIS

Řídící učitel a sběratel písní Josef Jan Janda se narodil 14. 5. 1892 v Mladějovicích na Strakonicku, č. p. 46. Pocházel z váženého selského rodu. Jeho otec, sedlák Josef Janda st. pocházel z Borečnice, okresu Píseckého. Se svojí ženou Annou, rozenou Kašparovou, z Čejetic se však usadili právě v Mladějovicích, kde se manželům narodilo šest dětí: Jan, Václav, Marie, Rosálie, František a Josef.

Josef Janda po studiu písecké reálky nastoupil na učitelský ústav v Příbrami. Po jeho absolvování začal působit coby pomocný učitel v Jetišově u Volyně. Nastupuje zde v roce 1914, kdy začala první světová válka. Josef Janda tedy neučí dlouho – je povolán

na karpatskou frontu a jak se dozvídám z kroniky obce Mladějovice, je zde také raněn do tváře a posléze zajat v Rusku.

Obr. 20: Záznam v mladějovické kronice.

Po návratu z války učil Josef Janda několik let v Mladějovicích. V matričním záznamu knihy narozených¹¹ je poznámka i o sňatku, který uzavírá 29. 8. 1925 s Marií Pauknerovou, a to dokonce na pražských Vinohradech v kostele svatě Ludmily.

Dalším Jandovým důležitým působištěm se stává Paračov, kde zastává funkci řídicího učitele až do roku 1942. Tehdy ve svých padesáti letech odchází kvůli nemoci srdce na předčasný odpočinek, který tráví ve vlastním domu v Písku. Na Jandově podlomeném zdraví se nepopíratelně podepsala účast ve válce, kde utrpěl úraz i onemocnění malárií. V této době již Janda do své rodné chalupy v Mladějovicích nejezdil.

Když jsem tam ale sbíral podklady pro tuto kapitolu bakalářské práce, Jandova neteř a jediná příbuzná Marie Vlková, vzpomínala: „Na praktický práce von nebyl. Jednou nám pomahal česat ovoce, spadnul ze žebříku a zlámal si nohy.“

Manžel Marie Vlkové, Jiří Vlk doplnil, že znal Josefa Jandu pouze sedícího za stolem a píšícího noty.

Josef Janda, ač nemocen, dožil se vysokého věku. Zemřel v Písku dne 28. 4. 1980 ve svých osmdesáti osmi letech. Jeho jediná dcera Ludmila Jandová byla učitelkou klavíru na písecké LŠU a celý svůj život věnovala hudbě. Nikdy se nevdala, neměla děti a rod Josefa Jandy tedy zanikl.¹²

¹¹ Matriční kniha narozených [online]. Jinín: SOA v Třeboni, 1867 - 1900, s. 219 [cit. 2014-02-28].

¹² REŽNÝ, Josef 1970: Doslov. In: JANDA, Josef. *Prácheňský zpěvník: Lidové písně z okolí Paračova na Strakonicku a z okolí Písku*. Písek - Strakonice: ONV v Písku a ONV ve Strakonících, 1970.

2.2 HUDEBNÍ ŽIVOT

V rodině Josefa Jandy nebyli žádní hudebníci, pouze maminka ráda zpívala. Malý Josef se ale začal učit hrát na housle. Se svým spolužákem a kamarádem, významným strakonickým rodákem, později národním umělcem, prof. Josefem Skupou, dokonce tvořili houslové duo.

I když je cesty za studiem rozloučily, scházeli se Janda se Skupou o prázdninách v Mladějovicích a společně muzicírovali. Na harmonium je doprovázel učitel Prášek, Skupa hrál první housle, Janda druhé. Hudba Josefa Jandu doprovázela i při studiu na učitelském ústavu v Příbrami, kde se věnoval především hře na klavír a varhany.

„Hudební znalosti jsem měl jako učitel a „muzikantskou“ praxi jsem získal za 1. světové války, kdy jsem se v zajateckém táboře při léčení v Buguruslanu v samarské gubernii seznámil se Silvestrem Holoubkem (pozdějším členem symfonického orchestru v Olomouci).“¹³

Vše zlé je tedy k něčemu dobré, jak praví známé přísloví. Díky odvodu na vojnu a také zajetí u Rovna 8. 10. 1915 poznal Janda Silvestra Holoubka a hrál s ním v jeho zajatecké kapele, kde získal zběhlost ve hře na violu. Vystupovali především v biografu. A protože měl Janda kladný vztah k dechovým nástrojům, naučil se hrát i na tubu a byl převelen do posádkové hudby 4. střeleckého pluku Prokopa Velikého, s hodností desátníka.¹⁴

---

¹³ JANDA, Josef. Prácheňský zpěvník: *Lidové písně z okolí Paračova na Strakonicku a z okolí Písku*. Písek - Strakonice: ONV v Písku a ONV ve Strakonících, 1970, s. 2.

¹⁴ *Vojenský ústřední archiv: Detail legionáře* [online]. 2009 - 2010 [cit. 2014-02-27]. Dostupné z: <http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailLegionare.aspx?soldierId=38840>

2.3 SBĚR LIDOVÝCH PÍSNÍ

Josef Janda se vrací domů z války s velkými hudebními zkušenostmi a byl to tedy první předpoklad pro sběr lidových písní. K uskutečnění prvního Jandova terénního sběru dává podnět Ferdinand Sládek, hudební skladatel, učitel a sběratel lidových písní.

„Jednou mne Sládek dopisem požádal, abych mu zapsal nápěvy k několika textům písní, které mu poslali z Paračova. Vyhověl jsem a dobře jsem pochodil. Pokusil jsem se zapisovat i dále v okolí, získal jsem celou řadu písní a to rozhodlo o mé další práci. (...) Když jsem pak seznal, že v paměti lidu Prácheňska doznívají už poslední zbytky tradiční tvůrčí činnosti, utichající s odchody starých pamětníků, uvědomil jsem si nutnost rychlé záchrany těchto výrazných výtvorů neznámých lidových umělců.“¹⁵

Dovolte mi nyní, abych citoval dopis Ferdinanda Sládka adresovaný Josefu Jandovi. Závažnost tohoto dopisu snad nemusím zdůrazňovat. I když se Josef Janda zajímal o lidovou píseň od dětství, obdržení tohoto psaní znamenalo okamžik, který změnil Jandův život i život více jak dvou tisíc lidových písní.

5. 2. 1929

Praha

„Na svých cestách za písničkou octl jsem se také kdysi v Paračově a odnášel jsem si odtud žeň dobrou i bohatou, za niž ovšem mám co děkovat roztomilému panu staviteli, který se mne tak dobře ujal. Po čase si však vzpomněla stará paní Červenková na několik písniček a chudák stará neobtěžovala se mně je napsat, ovšem bez nápěvů a tu jsme u té bolesti. Písničky jsou staré a bylo by jich škoda. Na novou žeň u Vás není naděje a tak přicházím s uctivou žádostí k Vám. Buďte tak laskav a napište mi nápěvy k těmto písničkám; nevyznáte-li se dobře v notách, snadno tam snad najdete když ne kolegu, tedy místního hudebníka, o něž tam zejména v Cehnicích není nouze.“

V dopisu Ferdinanda Sládka můžeme také pozorovat odkaz na tehdejší slávu cehnických hudebníků, zejména pak věhlasných cirkusových kapelníků Rudolfa Filipa a jeho synovců Josefa a Tomáše Houdkových. Mladší z bratrů, Tomáš Houdek, byl můj praděd.

---

¹⁵ JANDA, Josef. Prácheňský zpěvník: *Lidové písně z okolí Paračova na Strakonicku a z okolí Písku*. Písek - Strakonice: ONV v Písku a ONV ve Strakonících, 1970, s. 2.

2.3.1 První fáze sběru

Po vyřízení Sládkovy žádosti se Josef Janda v roce 1929 pustil do vlastního sběru. V okolí svého tehdejšího působiště, jímž byl Paračov, sesbíral mnoho písní zaznamenaných na sedmdesáti šesti stranách notového sešitu. Prácheňský zpěvník Josefa Jandy obsahuje jedenáct písní z tohoto prvního sběru. Ne vždy se ale sběratel Josef Janda setkal s pochopením.

I ve své rodině slýchával od bratra, Františka Jandy, pročpak „lítá“ po vesnicích a shání písničky. František Janda byl myslivec a Josef mu to oplácel, říká že také nechápe, proč běhá s flintou po lese. Mnohem horší to bylo, když Jandovým počínům neporozuměli cizí lidé, se kterými se musel při svých sběrech setkávat. V rozhovoru s Josefem Režným v článku „O sběrateli, který zachránil 2200 životů“ Josef Janda popisuje, kterak je nesnadné jednat s obyvateli vesnic, kteří cítí nedůvěru ke každému, kdo není z jejich řad.

„Musel jsem jednou opustit dům staré zpěvačky, která mi zazpívala jen v nepřítomnosti nerozumné dcery. Ta totiž přecházela vzrušeně ze světnice do světnice a začala bouchat dveřmi s tím, že si prý chodím dělat blázny ze starých lidí.“¹⁶

Josef Janda sbíral písně na Strakonicku do roku 1935. Tehdy začal mít zdravotní problémy a svoji sběratelskou činnost byl nucen přerušit.

2.3.2 Druhá fáze sběru

V roce 1942 odchází Josef Janda do předčasné penze a může se tedy znovu věnovat terénnímu sběru, i když ne v takové míře, jako tomu bylo v první sběratelské fázi. Oblast sběru je tentokrát zaměřena spíše na Písecko, neboť Josef Janda pobývá ve svém domě v Písku. Neuvěřitelně pečlivě třídil Janda sesbíraný materiál a byl si vědom jeho nesmírné kulturní hodnoty. Josef Režný, který se podílel na vydání Prácheňského zpěvníku a na výběru písní, popisuje situaci následovně: *„Pan řídící byl chorý a velmi nedůvěřivý, bál se o své nasbírané písňové bohatství a nechtěl ho nikomu svěřit.“*

Přesto se tehdejšímu Ústavu pro etnografii a folkloristiku ČSAV v Praze podařilo v roce 1960 rukopisnou sbírku od Jandy zakoupit a uložit ji do svého archivu. Sbíрка obsahovala pět svazků a nápěvy písní zvlášť.

---

¹⁶ REŽNÝ, Josef. O člověku, který zachránil 2200 životů. *Neděle: Osvětová práce*. 1969, roč. 3, č. 25, s. 14.

První svazek obsahoval pasácké hry, říkadla, přísloví, pořekadla, pohádky. Druhý svazek popisuje prácheňskou svatbu, stat' o výměnku, koledy a písně duchovní. Třetí svazek jsou písně milostné. Čtvrtý svazek – konopická, dožínky, máje. Pátý svazek „Z vojenského života za času císaře pána“ obsahuje písně vojenské, závadné a rozpustilé.

Nevesele však budou se mi psát další řádky této kapitoly. Po Jandově smrti, vyžádala si jeho manželka Marie originály rukopisů z archivu zpět. Pracovníci Etnologického ústavu tedy pořídili kopie a originály vrátili rodině. Snad nedbalostí některých pracovníků stalo se nenapravitelné – kopie svazku obsahující nápěvy ke všem písním se z archivu ztratily a nedají se nikterak dopátrat. Jediná naděje k záchraně Jandova celoživotního díla bylo by najít originály rukopisů, navrácené Marii Jandové.

I já jsem si tedy začal hrát na detektiva a počátkem února 2014 jsem se vypravil k Jandově chalupě do Písku. Jandova dcera, Ludmila Jandová, již je také po smrti, ale o dům přišla ještě za svého života. Ve stáří ji o něj připravila její pečovatelka. Počítal jsem tedy s tím, že pokud se v domě na někoho dozvoním, budu nejspíš vyhnán, ale dům je prázdný. V protějším domě vykukovala z okna paní, a tak jsem se neváhal dát s ní do řeči. Když jsem řekl, že se mi jedná o Jandu, zpozorněla.

„Já vám dolu pošlu manžela, ten tu bydlí od dětství.“ Pan Horký se pustil do vyprávění:
„Chodil sem k Jandovi na housle. Byl to vysokej pán a tady na tváři měl takovou jizvu, prej byl ve válce raněnej. Všude nechával psát Josef Janda – sběratel lidových písní. Bydlel tady naproti, ale o ten barák je připravili. Snad nákou lstí.“

V tu chvíli jsem si povšiml, že do Jandova domu zajíždí do garáže auto. Vyžádal jsem si od pana řidiče kontakt na majitele domu a ten mi jej ochotně poskytl. Dovolal jsem se panu S., synovi ošetřovatelky Ludmily Jandové. Pan S. byl překvapivě velmi milý a ochotný, ale poslední naděje na záchranu Jandova díla se rozplynula.

„Když sme to tady před pěti lety rekonstruovali, všechny noty se spálily.“

Originály rukopisů jsou tedy zničeny a naděje nálezu ztracených kopií z archivu Etnologického ústavu tak malá, že lze považovat většinu Jandova díla za ztracenou.

2.4 VYDANÉ SBĚRY JOSEFA JANDY

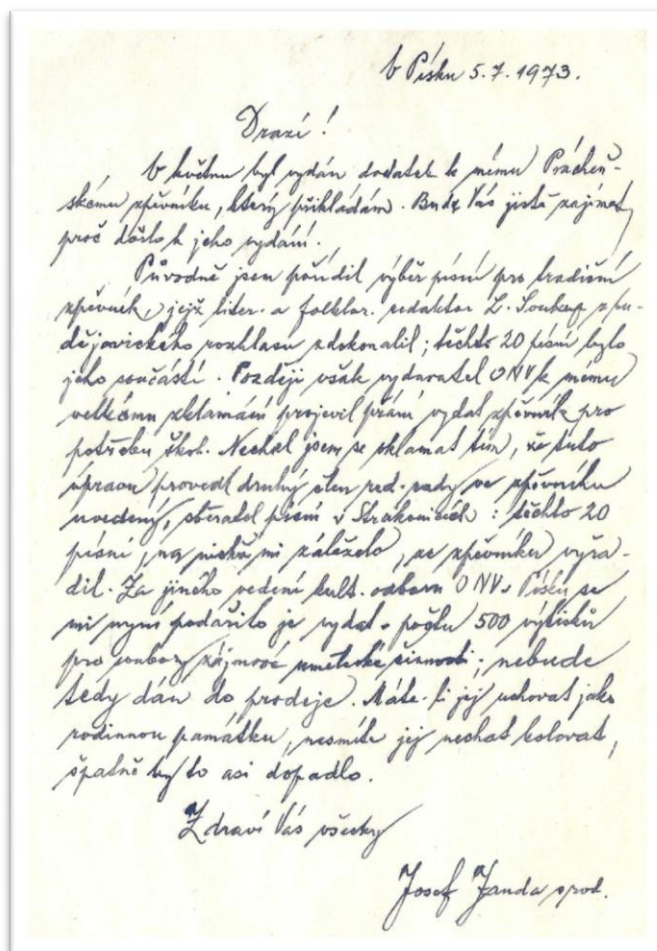
Z terénních sběrů Josefa Jandy je zachráněn pouze vydaný materiál:

2.4.1 Prácheňský zpěvník

Vydán roku 1970. Obsahuje 116 písní. Josef Janda je však zklamán počinem redaktora Josefa Režného, že některé písně, na kterých mu obzvláště záleželo, vyřadil. V roce 1973 proto Janda žádá ONV v Písku, aby dvacet vyřazených písní bylo vydáno v dodatku.

2.4.2 20 lidových písní z Prácheňska (dodatek k Prácheňskému zpěvníku)

Vydán roku 1973. Tento dodatek mi zapůjčila Jandova neteř, paní Marie Vlková. S úctou však vzpomenu na slova sběratele, která se objevila v dopise z roku 1973, viz obr. č. 21: „Máte – li jej uchovat jako rodinnou památku, nesmíte jej nechat kolovat, špatně by to asi dopadlo.“

Obr. 21: Dopis Josefa Jandy.

2.4.3 Prácheňský zpěvník (upravené vydání)

Vydán roku 1983. Obsahuje 107 písní, z nich ale pouhých 7, které nebyly v Prácheňském zpěvníku z roku 1970, ani v jeho dodatku.

Z dopisu Ludmily Jandové adresovaného rodině Vlkových do Mladějovic:

„Drazí přátelé! Posílám Vám tatínkův Prácheňský zpěvník. Doufám, že se Vám bude líbit. V Písku v prodeji nebyly. Jeden pán nám je přivezl ze Strakonice ze Supraphonu. Měli jich tam 200; snad jsou již prodány. Budou je snad objednávat znovu; je o ně veliký zájem. Škoda, že se toho tatínek nedočkal, byl by měl radost. Zpěvník byl připraven k tisku od 15. ledna 1975.“

2.5 STATISTIKY SBĚRU VYDANÉHO MATERIÁLU

V následující tabulce je znázorněn počet získaných písní od nejpłodnějších informátorů v původních rukopisech a pro srovnání počet dochovaných (vydaných) písní.

Nejpłodnější informátoři	Počet získaných písní	Počet dochovaných písní
Anna Babáková, Putim	307	14
Rosálie Staňková, Paračov	271	16
Jan Dvořák, Třešovice	299	4
Anna Dvořáková, Maletice	143	5

Sebral J. Janda Lidová

Kde, lásko, kdes byla

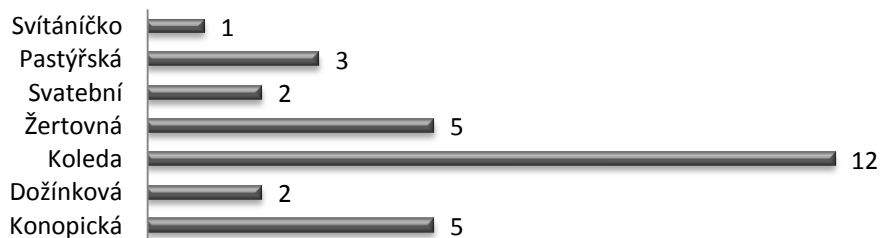
Kde lás - ko kdes by - la, že jsi tu ne - by - la:
 Po ho - rách po le - sích, po měs - tech i po vsích,
 Při - veď mi hez - ké - ho, mlá - den - ce švar - né - ho,
 bez te - be v tesk - nos - ti ži - ju v své mlá - dos - ti, kde - pak jsi cho - di - la?
 všu - de jsem cho - di - la spá - ti jsem ne - da - la, srd - ce jsem trá - pi - la.
 kte - rv zná tan - co - vat a věr - ně mi - lo - vat, ned - bám já nic na to.

Obr. 22: Kde, lásko, kdes byla.

1. Vychází sluníčko
nad putimský lesy;
bejvalas upřímná,
Andulko rozmilá,
ale teď už nejsi. protože se jiná,
k tvému boku pojí.
2. Nejsem a nebudu,
můj zlatej Jeníčku:
tobě zapovídám,
tobě zapovídám,
navždy k nám cestičku! 4. Široký a dlouhý
ty putimský cesty;
po nich jsem chodíval,
své srdce blažíval
častokráte v noci.
3. Ta tvá láska se již
ke mně tak nekloní,
protože se jiná, 5. Častokráte v noci
při jasném měsíčku,
když jsem já miloval,
když jsem já miloval
svou věrnou Ančičku.

Píseň byla sebrána ve dvou variantách. Obě mají stejný nápěv, liší se však slovy. „Kde, lásko, kdes byla“ zpíval hudebník Jan Dvořák ze Třešovic. Anna Babáková z Putimi byla informátorkou obměny písně „Vychází sluníčko“.

Druhy písní

Ve vydaných zpěvnících Josefa Jandy, není uveden datum sběrů. Nemůžu proto tyto data zahrnout do statistik. U vybraných písní je ale jejich druh. Tento faktor tedy zahrnuji do statistiky a uvádím jako příklad vždy po jedné písni ke každému druhu.

Sebral J. Janda Lidová - konopická

To nejsou Humňana

Obr. 23: To nejsou Humňana.

Konopická byl jeden ze zvyků, kterému se Josef Janda detailně věnoval. V roce 2013 byl v archivu ochotnického spolku v Mladějovicích nalezen neznámý Jandův rukopis s názvem Konopická (1972), obsahující 88 tanečních a obřadních písní včetně nápěvů.

Sebral J. Janda Lidová - dožínková

Ženci a žnečky

Obr. 24: Ženci a žnečky.

Sebral J. Janda Lidová - koleda

Hej, co to u Betlema

5 Hej, co to u Bet-le-ma, co se to tam sví - ti? Skoč, Voj-to, do ov - čí - na, hled' Tom - še vzbu - di - ti!

9 Ku bo ho - nem, po - lez s ka - men, mu - siš s ná - mi jí - ti! Hned v půl - noč ni chví - li, svět - lo jsme spat ři - li,

13 na ne - bí ta - ky, by - lo sly - še - ti an - dě - le sva - tý - zpí - va - ti.

17 Ko - že - luž - ský má - str - knecht dáv - no - šel tu - dy, dr - ho - vel - ský le - mr - knecht nes s se - bou du - dy,

19 šte - mo - val je po - řád až za zah - ra - dy.

23 Tom - ši, pojed' ta - ky, dej se sly - še - ti, na tvý mol - dán - ky ná - kou zah - rá - ti!

27 Až my - přij - de - me, o tom, vyz - ví - me, to - bě po - ví - me jen hled' vstá - ti!

31 Le - ží tam pa - cho - lát - ko na se - ně v je - slič - kách, je na - hé ne - bo - žát - ko, o - vi - nu - té v plen - kách;

35 je - ho uš - lech - ti - lý sta - ře - ček ko - lí - bá, ny - nej můj sy - nác - ku! ma - tič - ka mu zpí - vá!

Víl. o - sel sto - ii. na něi - dv - cha - ii. to zla - té dí - tě zah - ři - va - ii.

Obr. 25: Hej, co to u Betlema.

V této koledě je patrný vliv umělé hudby. Patrně se jedná o koledu zlidovělou. O čistě lidovém původu pochybuji už z důvodu velmi komplikované formy. Melodický motiv objevující se v taktech devět až deset je složený z rozloženého tónického kvintakordu. Obdobně je tomu u písňe Pastucho, žeň svině na sucho a u pastýřského vytrubování (obr. 28). Jedná se o typickou melodiku žesťových nástrojů využívajících k tvoření tónů pouze alikvotní řadu.

Sebral J. Janda Lidová - žertovná

V protivínském zámku

V pro - ti - vín - ském zám - ku chy - tí - li ci - kán - ku, by - la he - zká;

8 to ne - ni ci - kán - ka, to je má na - ne - nka pro - ti - vín - ská.

Obr. 26: V protivínském zámku.

Nad Strakonici

Sebral J. Janda Lidová - svatební

Nad Stra - ko - ni - ci na tej sil - ni - ci vy - rost - ly tři rů - že:
 8
 jed - na čer - ve - ná, dru - há je bí - lá, tře - tí květ ne - mů - že, tře - tí květ ne - mů - že.

Obr. 27: Nad Strakonici.

1. Nad Strakonici, na tej silnici, vyrostly tři růže: jedna červená, druhá je bílá, /: třetí květ nemůže. :/ 2. Dej mně, můj bože, z té jedny růže, utrhnout jeden květ: opustila bych všecky přátele, /: jen tebe, chlapče ne! :/ 3. Mámo, matičko, zlaté srděčko, Jeníček jede k nám; naše sednička nezametená – /: copak on řekne nám? :/ 4. Mámo, matičko, zlaté srděčko, vyjděte k němu ven: až já sedničku s domem zametu, /: přiveďte mi ho sem! :/	5. Dceruška metla – než matka vyšla, Jeníček už byl pryč. Škoda, přeškoda, můj zlatý chlapče, /: už se nevrátíš víc! :/ 6. Letěla straka, přes naše vrata, sedla si na olši; copak si myslíš, můj nejmilejší, /: že jsem já nejhorší? :/ 7. Nejhorší nejsem, šáteček dej sem; já ti ho vyperu, abys měl bílej, až pudeš k jinéj – /: pozveš mě na svatbu! :/ 8. Ta tvoje svatba bude truchlivá, já na ní nepudu: zůstanu doma, vezmu kus chleba, /: vody se napiju. :/

Zpívaly: Anna Babáková (Putim), Rosálie Staňková (Paračov), K. Pechlátová (Nahořany).

Dle bydliště informátorek soudím, že píseň byla velmi rozšířená. Putim je od Nahořan vzdálená čtyřicet pět kilometrů. Také proto má píseň velký počet slok. Jiné sloky se zpívaly na Strakonicku, jiné na Písecku a další v Pošumaví.

Sebral J. Janda Lidová - pastýřská

Pastucho, žeň svině na sucho

Pa-stu-cho, žeň svi-ně na su-cho a krá-vy do trá-vy, voch-ce do ja lov-ce ko-zy do tr-ní
 ko-by-ly do há-je. Ja-ká je, hez-ká je, sa-mej lůj, ka-ma-rá-de můj

19 Pastýřské štědrovečerní troubení na Prácheňsku
 pokud dech stačí...

27

Obr. 28: Pastucho, žeň svině na sucho; Pastýřské štědrovečerní troubení na Prácheňsku.

Melodika obou nápěvů je ovlivněna vytrubováním na žesťový nástroj, kdy je se melodie tvoří pouze pomocí alikvotních tónů.

Sebral J. Janda Lidová - svítáníčko

Vlaš'ovička lítá

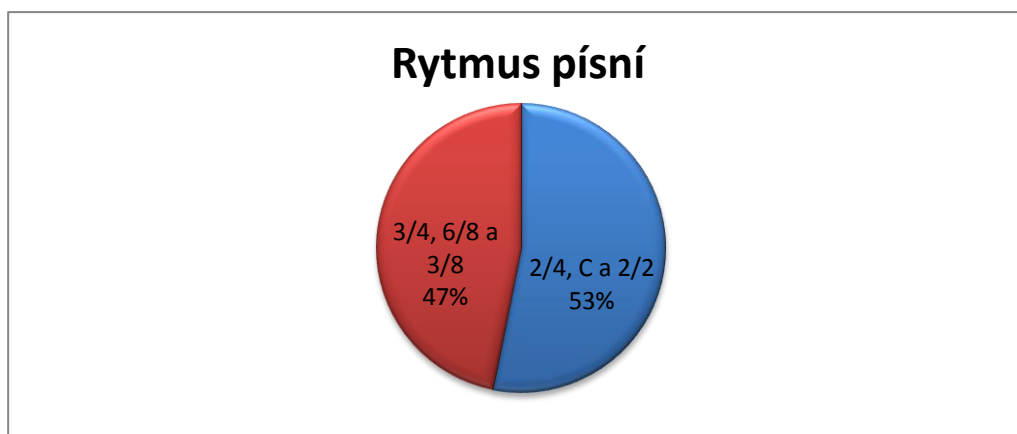
Vlaš - ťo - vič - ka li - tá, li - tá, po - vi - dá, že svi - tá;
 Kdy - bych mě - la klí - če, klí - če, od to - ho svi - tá - ní,
 Kdy - bych mě - la klí - če, klí - če, o - de dne bí - lé - ho,
 svi - tá, svi - tá, svi - tá - nič - ko: vstaň má An - du - lič - ko.
 ne - da - la bych svi - tat, svi - tat, zej - tra do sní - da - ní.
 ne - da - la bych svi - tat, svi - tat, do rá - na pí - né - ho.

5

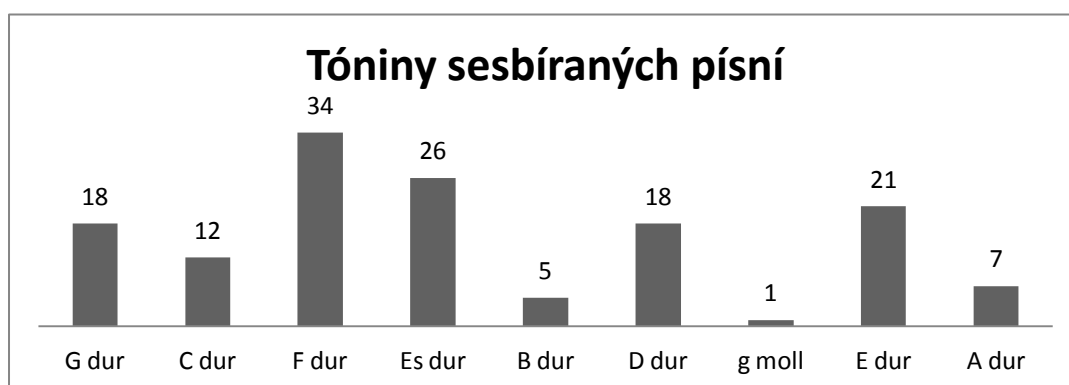
Obr. 29: Vlaš'ovička lítá.

Svítáníčko je mezi jihočeskými lidovými písněmi poměrně vzácné. Mohlo by se jednat o pozůstatek svítáníčka (fr. aubade), hudebního žánru z přelomu 17. a 18. století.

Ve vydaných sběrech Josefa Jandy mírně převažují písně dvoudobé. Zajímavá je úplná absence mateníků, které by se daly v malém procentu očekávat.

Tóniny písní nejsou autentické. Sběratel zapisoval nejčastěji v tóninách dobře hratelných na housle. Neobjevuje se tedy žádná z méně obvyklých tónin. Mollový tónorod je zastoupen jedinou písní.

Sebral J. Janda Lidová

Pade, pade, pade rosička

Pa - de, pa - de, pa - de ro - sič - ka, spa - ly by mo - je o - čič - ka;
 Pa - de, pa - de, pa - de lis - to - pad, vzkažte poz - dra - ve - ní na - sto - krát,
 To jest mě su - žu - je nej - ví - ce, že mám za - tvr - ze - lé ro - di - če,
 Z to - ho si mil - ko nic ne - dě - lej, a na mo - ji věr - nost všec - ko dej,

5
 spa - ly by mo - je, spa - ly by tvo - je, spa - ly by o - ny o - bo - je.
 vzkažte poz - dra - ve - ní, mému po - tě - še - ní, že už ho mu - sím za - ne - chat.
 že o - ni tak trá - pí, že o - ni tak trá - pí, že o - ni tak trá - pí mé srd - ce.
 a na mo - ii věr - nost, a na mo - ii věr - nost, a na mo - ii věr - nost všec - ko dej!

Obr. 30: : Pade, pade, pade rosička.

Pade, pade, pade rosička je jediná mollová píseň v Jandově dochovaném sběru. Výskyt mollových písní na Prácheňsku je velmi ojedinělý. U této písně je navíc patrná migrace. Vliv známější, moravské varianty písně – Aj padá, padá rosička je nepopíratelný. Píseň navíc moduluje do paralelní durové a ani tento jev není u jihočeských písní obvyklý. Zajímavé je užití dialektologického výrazu „pade“, který je specifický ryze pro Strakonicko, Prachaticko a Pošumaví. Jedná se o sloveso padat, jehož spisovný tvar ve 3. os. sg je, „*padá*“. Patří tedy do páté třídy a časuje se podle vzoru *dělá*. Pokoušel jsem se nářeční tvar ve 3. os. sg. „*pade*“ dle koncovky zařadit ke vzoru první třídy, avšak mu tam neodpovídá žádný ze vzorů. Nejbliže je mu vzor *mazat*, ale tvary se rozcházejí za použití imperativu. Protože se ale nářeční tvar „*pade*“ rozchází se vzorem páté třídy *dělá* pouze v 3. os. sg., přisoudil bych i nářečnímu tvaru „*pade*“ vzor *dělá*.

Tuto problematiku jsem řešil v seminární práci ze stylistiky, níže přikládám i tabulku zobrazující postup přiřazování slovesa ke vzoru *mazat*.

	pade	maže
Akt. participium	padal	mazal
Infinitiv	padat	mazat
Imperativ	padej	maž- <u>0</u> -

ZÁVĚR

Původním záměrem práce bylo zpracovat ucelený přehled o sběratelích českých lidových písní v druhé polovině 20. století. Postupně jsem však přešel k jiné koncepci. Rozhodl jsem se dát přednost kvalitě před kvantitou a celou práci zaměřit na pouhé dva sběratele, které jsem rozebral hlouběji.

Vedlo mě k tomu především osobní setkání s panem Antonínem Lippertem, který jako studnice plná zážitků a vědomostí vyprávěl mi svůj životní příběh, který by sám o sobě vydal na celou knihu. Psát tedy první kapitolu věnovanou Antonínu Lippertovi bylo snadnější, neboť veškeré prameny jsem díky spolupráci pana Lipperta a jeho milé dcery, paní Evy Březinové, mohl lehce získat. Rukopisná sbírka Antonína Lipperta nebyla dosud vydána. Pan Lippert se těšil na mou práci, bohužel se dokončení nedočkal. Je mi potěšením, že jsem alespoň prostřednictvím bakalářské práce mohl některé písně z jeho sbírky uvést a zvěčnit.

Pátrání po informacích týkajících se Josefa Jandy bylo složitější. V porovnání s Antonínem Lippertem jsme se nemohli potkat osobně. Bádání také nepomohl fakt, že Josef Janda nemá žijící přímé potomky, kteří by mohli být nápomocni při sběru podkladů. Snad by i Jandova dcera mohla dosud vlastnit ztracené rukopisy, kdyby byla mezi živými. Naštěstí se mi podařilo navázat kontakt s velmi ochotnou Jandovo neteří, paní Marií Vlkovou, která mi vypověděla všechny vzpomínky a poskytla důležité materiály.

Závěrem bych podotkl, že jsem při psaní bakalářské práce setkal s milými a ochotnými lidmi, což mi tvůrčí práci velice usnadnilo a mohl jsem popsat fakta do větší hloubky. S podobou a koncepcí práce jsem tedy spokojen a byl bych rád, kdybych v podobném tématu, ale třeba jiném období, mohl pokračovat i v práci diplomové.

ZDROJE

Prameny:

Nahrávka rozhovoru s Antonínem Lippertem ze dne 2. 6. 2013.

Rukopisná sbírka Antonína Lipperta

Osobní korespondence Antonína Lipperta

Osobní korespondence Josefa Jandy

Literatura:

JANDA, Josef. *Prácheňský zpěvník: Lidové písně z okolí Paračova na Strakonicku a z okolí Písku*. Písek - Strakonice: ONV v Písku a ONV ve Strakonících, 1970, 134 s.

JANDA, Josef. *20 lidových písní z Prácheňska: Dodatek k Prácheňskému zpěvníku*. Písek: ONV v Písku, 1973, 20s.

JANDA, Josef. *Prácheňský zpěvník*. Praha: Supraphon, 1983, 131s.

MARKL, Jaroslav. *Česká dudácká hudba: partitury Ludvíka Kuby*. 1. vyd. Praha: Orbis, 1962, s. 41. Edice lidové umělecké tvořivosti.

REŽNÝ, Josef. *Písně a řeči vážné - nevážné - darebné: (kapitoly ze života lidu prácheňského)*. 1. vyd. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2008, 328 s. ISBN 978-80-904285-0-8.

REŽNÝ, Josef. *O člověku, který zachránil 2200 životů*. Neděle: Osvětová práce. 1969, roč. 3, č. 25, s. 14

REŽNÝ, Josef. *Po stopách dudáků na Prácheňsku*. 1. vyd. Strakonice: Muzeum středního Pootaví, 2004, 334 s. ISBN 80-239-3276-4.

THOŘOVÁ, Věra a Zdeněk VEJVODA. *V Prachaticích za bránou: Lidové písně z okolí Prachatic a šumavského Podlesí v zápisech sběratelů 19. a 20. století*. Praha - Volary: Nakladatelství Stehlík, 2013, 223 s. ISBN 978-80-86913-13-1.

Webové stránky:

Vojenský ústřední archiv: Detail legionáře [online]. 2009 - 2010 [cit. 2014-02-27].

Dostupné z:

<http://www.vuapraha.cz/Pages/DatabazeVHA/DetailLegionare.aspx?soldierId=38840>

RUTTE, Ladislav. Český lid: Bolfík Šteffek, výrobce chodských dud v Oujezdě u Domažlic.

Čeněk Zíbrt. Praha: Nakladatelství Jan Svátek, 1924, roč. 24. Dostupné z:

<http://www.nulk.cz/ek-obsah/ceskylid/html/knihy/ceskylid24/index.htm>

Matriční kniha narozených [online]. Jinín: SOA v Třeboni, 1867 - 1900, s. 219 [cit. 2014-

02-28]. Dostupné z: <http://digi.ceskearchivy.cz/cs/4427/225/1555/762/100>

Kronika obce Mladějovice [online]. Mladějovice: SOA v Třeboni. Dostupné z:

https://digi.ceskearchivy.cz/DA?unset_f=1&lang=cs&menu=3&id=840&page=41&x=1635&y=1029&z=100&search=&sst=0&dates=&searchtype=&searcharch=&allwords=